

N.Y.C. TIME
זמן הדלקת נרות - 5:29
סוף זמני ק"ש - 8:42
9:18 -
סוף זמן תפלה - 10:15
דף היומי לש"ק: ב"מ ג'

בס"ד, עש"ק פ' כי תשא - שנת תשפ"ד לפ"ק

פרשת כי תשא

לעומת זה, בנוגע לעגל הזהב, ע"י שהי' "וכסף הרביתי לה וזהב עשו לבעל" (הושע ב:), והיו מתקוטטים אודות ביזת הים, וכל אחד רצה חלק גדול בעושר, הרי זה גרם לעשיית העגל ושבירת הלוחות.

וכן מציינו בפ' מי שמתו (ברכות כ.) שרבי יוחנן הי' רגיל לישב אצל שערי טבילה, כדי שבנות ישראל שהולכות לטבול במקוה תוכלו להסתכל עליו וללדת בנים שהם יפים כמותו ותלמידי חכמים כמותו. וכששאלוהו למה אינו מתיירא מעין הרע, השיב ר' יוחנן שהוא מזרע יוסף שאין עין הרע שולטת בהם.

ויש להבין, למה זכה יוסף שלא שלטה בו עין הרע? ואפשר לומר משום שלא החזיק טובה לעצמו, ואמר "בלעדי אלקים יענה את שלום פרעה" (בראשית מא:טז). וכן אמר לאחיו "כי למחיה שלחני אלקים לפניכם" (שם מה:ה).

וכן רבי יוחנן שאמר על עצמו (ב"מ פד.): אנה אשתירי משפירי ירושלים, והי' יכול להתגאות ביופיו המיוחד שהי' ממש חד בדרא ושוב לא יהי' יופי כזה. אמנם, מה עשה ר' יוחנן? ישב אצל שערי טבילה בכדי שיוולדו אלפים ורבות בנים שיהיו יפים כמותו ותלמידי חכמים כמותו.

זהו הלימוד מפרשתנו: שלא להביא עין הרע על עצמנו, ולהתנהג בעין טובה כלפי אחרים, לשמוח בהצלחתם ובשמחתם, ולא לפרסם את העושר ושאר מעלות שלנו לאחרים.

ויהי רצון שבקרוב נזכה לנבואת ישעי': "כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון" (נב:ה).

"ידבר ה' אל משה לאמר. ואתה קח לך בשמים ראש מר דרוך חמש מאות" (ל:כב-כג). אחז"ל (חולין קלט:): שאלו פפונאי לרב מתנה, רמו למרדכי מן התורה מנין? אמר להו, 'מר דרוך' ומתרגמינן 'מירא דכיא' וכו' המן מן התורה מנין? 'המן העץ'.

ופירש"י: מנין לגדולת מרדכי, דמתרגמינן 'מירא דכיא' וקרי ליה ראש לבשמים, לצדיקים לאנשי כנסת הגדולה, ע"כ.

בספר חכמת חיים מובא מהג"ר יוסף חיים זוננפעלד זצ"ל: ורצה לומר, שהצדיקים מכונים בשם 'בשמים', ע"פ הכתוב בשיר השירים "נרדי נתן ריחו" (א:יב). ומרדכי הוא ראש לצדיקים הדור ההוא. עיין בחידושי אגדות למהרש"א: מרדכי מן התורה מנין - שעל ידו זכו להנצל להיעשות בני חורין, מלשון 'מר דרוך', כי הוא וסיעתו אנשי כנה"ג לא רצו להשתחות לצלם ולא ליהנות מאותה סעודה. ועל שם

"כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כופר נפשו וגו' ולא יהי' בהם נגף בפקוד אותם" (ל:יב). מציינו ענין עין הרע פעמיים בפ' כי תשא: א) עה"פ "ולא יהי' בהם נגף בפקוד אותם" פירש"י שהמנין שולט בו עין הרע והתקב"ר בא עליהם. ב) עה"פ "פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים וגו' והי' נכון לבוקר ועלית בבוקר אל הר סיני וגו' ואיש לא יעלה עמך וגו'" (לד:א-ג), פירש"י: הראשונות ע"י שהיו בתשואות וקולות וקהילה, שלטה בהן עין רעה. אין לך יפה מן הצניעות.

בדרך כלל אנו מבינים שעין הרע בא מאדם אחר הרואה בחבירו איזו מעלה - דרך משל, בית נאה - ומתקנא בו ועי"ז בשמים דנים את האדם אם באמת ראוי למעלה ההיא.

אמנם בתוס' הרי"ד (ב"ק פג.) מובאת הערה נפלאה, דאיתא בגמ': והאמר רב יהודה אמר שמואל משום רשב"ג: "עיני עוללה לנפשי מכל בנות עירי" (איכה ג:גא) - אלף ילדים היו בבית אבא, חמש מאות מהם למדו תורה, חמש מאות למדו חכמת יונית, ולא נשתיר מהם אלא אני כאן ובן אחי אבא בעסאי. וכתב התוס' הרי"ד: מה דכתיב "עיני עוללה לנפשי מכל בנות עירי", פי' האי 'עוללה' מלשון 'עלילות דברים', והכי קאמר: עיני העלילה לעצמו בעין רעה יותר מכל בנות עירי, שאני בעצמי שמת בי עין רעה מרוב טובה שהייתי רואה לעצמי יותר ממה שהכניסו בי עין רעה כל בנות עירי. ועין רע שבי שלטה בי, ולקיתי וחסרתי כל אותה הטובה, שהרי מאלף ילדים שהיינו לומדי תורה וחכמה לא נשארנו כי אם שנים.

ועיין בדברי שאול (מהד"ת ויקרא-דברים וחמש מגילות, עמ' ק"י ע"ב) שכתב: במדרש (ב"ר פ"ר ט"א:), ארבעה הן פתחו ב'אף' וכו' המן - "אף לא הביאה אסתר המלכה" (אסתר ה:יב). לבאר הדברים נראה לי, דהנה לעיל מיני' כתיב, "ויצא המן ביום ההוא שמח וטוב לב" (שם:ט), ומבואר במדרש (אסתר פ"ר ט"ב:) המלך מגדל אותי ואשתו מכבדת אותי, ואין בכל המלכות גדול ממני, ושמח בלבו מאד.

והנה מצאתי דבר נפלא בחידושי תוס' רי"ד וכו' [שמבואר שם שאדם יכול להזיק לעצמו ע"י עין הרע יותר ממה שאחרים מזיקים לו ע"י עין הרע שלהם. וגם כאן, המן הזיק עצמו ע"י שנתן בעצמו עין הרע, וגם גרם למפלתו].

כיצד יוכל האדם להגן על עצמו מהזיק עין הרע? התירוץ הוא, אם מקיים בעצמו "בתוך עמי אנכי יושבת" (מ"ב ד:יג) - ענוותן ושפל ברך, שייף עייל שייף נפיק ולא מחזיק טיבותא לנפשי' (סנהדרין פח:), ואינו רוצה לבלוט משאר בני אדם, ועינו טובה בשל אחרים, לא יוזק מעין הרע.

חזינן זה ממצות מחצית השקל: "העשיר לא ירבה ולהדל לא ימעט ממחצית השקל" (ל:טו) - כולם שווים.

בענין אגרת השבת להרב אבן עזרא

בפרשתנו נמצאת פרשת "ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם ברית עולם" (לא:טו). הבה נרחיב את היריעה במעשה של אגרת השבת של האבן עזרא.

בספר אוצר מחמדים (עמ' ת"ז) איתא: ידוע ומפורסם מלחמת הקודש בעד שבת קדשנו אשר לחם אחד מגדולי הראשונים בזמן בעלי התוס', ה"ה החכם הגדול רבינו אברהם בן מאיר הנקרא 'אבן עזרא'. שבזמנו קם אחד אשר הרהיב לכתוב בתוך חיבורו שהיום מתחיל מעלות השחר, והלילה נמשך אחר היום שעבר. ולא כמו שאנו יודעים שהיום מתחיל מעת צאת הכוכבים ונגמר למחר לעת שקיעת השמש, והלילה הולך אחר היום הבא. ולפי דברי חיבור זה [עפרא לפומי] יוצא שבלי שבת קודש מותר לעשות מלאכה, כי כניסת השבת הוא בעת עלות השחר של היום השביעי, וקדושת השבת נמשכת כל ליל מוצאי שבת עד בוקרו של יום ראשון. והאבן עזרא הרעיש נגד טיפשים אלו, להראות ולהוכיח שלפי קביעת תורתנו הקדושה, הלילה הולך אחר היום הבא ולא אחר היום שעבר.

בספר נועם שבת (עמ' ג') איתא: בספר סדר הדורות (שנת תתקל"ד) מביא שקיבל [האבן עזרא] אגרת זו חצות ליל שבת שנת תתקי"ט, י"ד לחודש טבת, וכתב שם שנדפס אצל שו"ע רבינו יצחק לוריא ז"ל.

והנני מעתיק דברי רבינו בעל אור החיים שכתב בענין אגרת שבת זו (פ' קדושים) עה"פ "ואת שבתותי תשמורו", וז"ל: שמעתי גם ראיתי (בסוף שו"ע של האריז"ל) מעשה שבימי ראב"ע עמד טועה אחד וכתב בראיות כי יום שבת יקדים בו היום ואח"כ הלילה. ונתגלה הדבר להרב ע"י נס, וסתר מועצותיו וכו' דרשו מעל ספרו [אגרת השבת]. וכנגד דעת טועה זו דיבר הכתוב "איש אמו ואביו תיראו" - הקדים אם לאב, והשוה למצוה זו מצות השבת, ואמר "ואת שבתותי" שהם לילה ויום וכו' שכסדר הורים כן סדר שבתות - מעלי שבתא ושבתא [ליל שבת ואח"כ יום השבת], ולא כדעת טועים הנזכר, עכ"ל.

וממשיך ספר אוצר מחמדים (שם): וגופא דעובדא הכי הוי, רבינו אברהם אבן עזרא נולד במדינת ספרד לערך בשנת ד' אלפים תתמ"ט [לפני יותר מתשע מאות שנה], ובערך בשנת תתק"ק בשנת החמשים לחייו, החל לנדוד בארצות אירופה, ובסוף שנותיו הגיע לעיר לונדון הבירה אשר במלכות ענגלאנד, ושם מנוחתו כבוד ונלב"ע בערך בשנת תתקכ"ד (1164).

בהערה ג' שם איתא: בזמנו ה' בלונדון ישוב יהודי גדול, ובתוכם חכמי ישראל, והי' נקרא בשם 'לונדריש' [כמו שנדפס לאחרונה ספר מאחד מהקדמונים בשם 'פסקי רבי אליהו מלונדריש', וכן החיד"א בברכ"י (או"ח סי' קפ"ח) הביא דברי הר"י מלונדריש, וכן הביא הרמ"א (או"ח סי' תע"ג סע' ר') מנהג הר"י מלונדריש, עד תחילת שנת ה' אלפים שאז גירשו בגזירת המלך את כל היהודים שהתגוררו בעיר הזו. [Edict of Expulsion by King Edward I of England: July 18, 1290]

ויהי בשנת ד"א תתקי"ט בליל י"ד טבת (Friday night Dec. 5, 1158) [חצי שנה אחר שגמר את חיבורו 'יסוד מורא'] יצא שנית בחיבור מעט הכמות ורב האיכות, אשר הרעיש עולם ומלואו, אשר בו מספר האבן עזרא על החלום הנורא אשר חזה, שציר ושליח השבת הגיע אליו ובידו 'מכתב קודש' שנשלח לו מאת השבת בכבודה ובעצמה.

וכמו שכתב האבן עזרא (שם) בעצמו בזה"ל: ויהי בשנת ארבעת אלפים ותשע מאות ותשע עשרה שנה, בחצי הלילה בליל השבת

שהוא ראש לגדולה ולשם טוב נמשל לראש בשמים משמן המשחה [מלשון גדולה, כמו שפירש"י 'למשחה' - לגדולה], עכ"ל.

וכמו שמרומז בין סממני הקטורת שמו של מרדכי, שעל ידו נעשו ישראל בני חורין - 'מר דרור', כך גם מרומז שם המן בסממני הקטורת, שהבאיש ריחם של ישראל בפני אשורוש ובפני העמים.

והיכן מרומז שם המן בסממני הקטורת? 'חלבנה', שריחו רע, מרמז על המן ... כי 'חלבנה' בגימטריא 'המן'.

"ומשחת בו את אהל מועד" (ל:כו). בספר אמת ליעקב מהג"ר יעקב קמינצקי זצ"ל, איתא: פירש"י, וז"ל: כל המשיחות כמין כ"ף, חוץ משל מלכים שהן כמין נזר, עכ"ל.

והנה בגמ' (הוריות יב., כריתות ה:) תניא: כיצד מושיחין וכו' ואת הכהנים? כמין כ"י. מאי כמין? כי? אמר רב מנשיא בר גדא: כמין כ"ף יוני. וכאן פירש"י כמין כ"ף, דמשמע כ"ף שלנו. הן אמת דלפי פירש"י כ"ף יוני היינו C יוני, דהיינו כ"ף שלנו, אבל אעפ"כ הו"ל כלשון רבו [לשון הגמרא: כ"ף יוני]. ואולי הגירסא ברש"י שלפנינו כעין 'כי' [וכן כתוב ברא"ם כגירסתו], או כמין כ"ף יוניית.

הן אמת שלא ידעתי מעולם אמאי תפשו חז"ל לסמן באותיות של יון, דאמרינן בכמה דוכתי כמין גמ' יוני (I), הו"ל לציין כמו דל"ת שלנו. ואולי משום ברכת נח: "וישכון באהלי שם" (בראשית ט:כו). ואולי מפני שלא נשתכח עדיין כתב עברי, והיו יכולין לטעות דכוונתם על אותיות הללו, וצ"ע.

"ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת" (לב:לב). בספר הדרש והעיון איתא: עיין ר"ה (טז): ששלשה ספרים נפתחים בר"ה, אחד של רשעים גמורים ואחד של צדיקים גמורים ואחד של בינונים וכו' מאי קרא וכו' ר"נ בר יצחק אמר מהכא, "ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת".

והפייטן (פייט ליום ב' דר"ה קודם הקדושה) הביא דבר זה, אולם הוסיף עוד ואמר: והיום יפתחו שלשה ספרים מנוקדים, של צדיקים שומרי פיקודים, של בינונים ושל זדים. ובודאי נמצא כן באיזה מדרש שהספרים המה מנוקדים, וזה נפלא מאד מדוע הספרים מנוקדים.

ונראה לשער דמה שנאמר שהספרים המה מנוקדים, אין הפירוש שהמה מנוקדים תחת האותיות, רק שמנוקדים בנקודות על האותיות, והכוונה ע"ד שמצאנו לחז"ל שדרשו על מקרא "וירץ עשו לקראתו וגו' וישקרו" (בראשית לג:ד), דלכן נקוד על תיבת 'וישקרו' שלא נשקו בכל לבו (עיין בפירש"י שם, וכן הוא בב"ר). שהרי שהנקודות על האותיות למעלה מרמזות שהפעולה לא נעשתה ברצון הגמור.

והנה כידוע כביכול גם השי"ת לא יחפוץ בעונש הרשעים, וכמאמר הכתוב "חי אני נאום ה' אם אחפוץ במות הרשע כי אם בשוב רשע מדרכו וחיה" (יחזקאל לג:יא). וע"כ אמרו שהספרים שיכתב בהם גורל האדם בר"ה המה מנוקדים, כלומר שמה שנכתב בהם העונש לרשעים הוא מנוקד, כי אין זה כביכול הרצון הגמור של הקב"ה אשר יחפוץ בתשובתן של רשעים ולא בעונשן. ועיין בספר אבני שוהם עה"ת (סוף פ' ואתחנן) שכתב ענין נכבד בהבנת הדבר מדוע הספרים בר"ה המה מנוקדים.

בארבעה עשר לחדש טבת, ואני אברהם ספרדי אבן עזרא הייתי בעיר אחת מערי האי הנקרא קצה הארץ, שהוא בגבול השביעי מגבולות הארץ הנושבת, ואני הייתי ישן ושינתי ערבה לי, ואראה בחלום והנה עומד לנגדי כמראה גבר ובידו אגרת חתומה, ויען ויאמר אלי קח זאת האגרת ששלחה אליך השבת.

ואקוד ואשתחוה לה' ואברך את ה' אשר נתנה לנו, אשר כבדני זה הכבוד, ואתפשנה בשתי ידי, וידי נטפו מור, ואקראנה ותהי בראשית בפי כדבש למתוק. אך בקראי הטורים האחרונים חם לבי בקרבי, וכמעט תצא נפשי.

ואשאל את העומד לנגדי, מה פשעי מה חטאתי? כי מהיום שידעתי השם הנכבד אשר בראנו, ולמדתי מצותי, לעולם אהבתי את השבת, ובטרם בואה הייתי יוצא לקראתה בכל לב, גם הייתי בצאתה משלח אותה בשמחה ובשירים, ומי בכל עבדיה כמוני נאמן? ומדוע שלחה אלי זאת האגרת? והיא זאת:

אני שבת, עטרת דת יקרים
ובין השם ובין בניו אני אות
ובי כל מעשיו כלה אלקים
ולא ירד ביום שבת אזי מן
אני ענג לחיים על אדמה
אני חדות זכרים גם נקבות
ולא יתאללו בי האבלים
והשקט ימצאו עבד ואמה
ינוחון כל בהמות הם ביד איש
וכל משכיל ביינו הוא מקדש
בכל יום ימצאו שערי תבונה
מכבד מעשות דרך, וכן מן
שמרתין בכל ימים, למען
בזקנתך שגגה נמצאה בך
ושם כתוב לחלל ליל שביעי
לחבר אגרות דרך אמונה

רביעית בעשרת הדברים
ברית עולם לכל דורים ודורים
וכן כתוב בראשית הספרים
למען אהיה מופת לדורים
ומרגוע לעם שכני קברים
וששים בי זקנים גם נערים
ובי לא יספדו על מות ישרים
והגרים אשר הם בשערים
כסוסים כחמורים כשורים
וגם מבדיל חשובים כנזירים
ביומי נפתחו מאה שערים
מצא חפץ ודבר כל דברים
שמרתני מאד מימי נעורים
אשר באו אלי ביתך ספרים
ואיך תחשה ולא תדור נדרים
ותשלחם אלי כל העברים

ויען ויאמר אלי ציר השבת, הגד הוגד לה את אשר הביאו תלמידיך אתמול אל ביתך ספרים פירושי התורה, ושם כתוב לחלל את ליל השבת. ואתה תאזור מתניך בעבור כבוד השבת להלחם מלחמת התורה עם אויבי השבת, ולא תשא פני איש.

ואיקץ, ותתפעם רוחי עלי, ונפשי נבהלה מאד, ואקום וחמתי בערה בי, ואלכש בגדי וארחץ ידי, ואוציא חוצה הספרים לאור הלבנה, והנה שם כתוב פירוש: "ויהי ערב ויהי בוקר" - והוא אומר כי כאשר היה בוקר יום שני אז עלה יום אחד שלם, כי הלילה הולך אחר היום.

וכמעט קט קרעתי בגדי, וגם קרעתי זה הפירוש, כי אמרתי טוב לחלל שבת אחת, ולא יחללו ישראל שבתות הרבה, אם יראו זה הפירוש הרע. גם נהיה כולנו ללעג וקלס בעיני הערלים. ואתאפק בעבור כבוד השבת, ואדור נדר אם אתן שנה לעיני אחר צאת יום הקדוש עד אכתוב אגרת ארוכה לבאר מתי ראשית יום התורה, להרים מכשול ולהסיר פח ומוקש, כי כל ישראל הפרושים, גם כל הצדוקים עמהם [הערת ש"ל: רצונו לומר גם התלמודיים גם הקראים] יודעים כי לא נכתבה פרשת בראשית מעשה ה' בכל יום, רק בעבור שידעו שומרי התורה איך ישמרו השבת, שישבתו כאשר שבת השם הנכבד, לספור ימי השבוע.

והנה אם היה סוף יום הששי בוקר יום שביעי, יש לנו לשמור הלילה הבא. והנה זה הפירוש מתעה כל ישראל, במזרח ובמערב גם

הקרובים גם הרחוקים, גם החיים גם המתים, והמאמין בפירוש הקשה הזה ינקום ה' נקמת השבת ממנו, והקורא אותו בקול גדול תדבק לשונו לחיכוך, גם הסופר הכותב אותו בפירוש התורה זרועו יבוש תיבש ועין ימינו כהה תכהה. עכ"ל.

שוב איתא בס' אוצר מחמדים (עמ' ת"י): וכן הי' שהאבן עזרא קיים את בקשת השבת, וכמו שכתב בעצמו שנדר נדר שלא ילך לישן עד שיכתוב אגרת ארוכה לבאר פירוש הפסוק והאיסור לחלל ליל שבת קודש. והאגרת הזאת נדפסה בסוף ספר מבחר המאמרים מכתב יד קדשו, ושם מרבה האבן עזרא להוכיח כדת תורתנו הקדושה שהיום מתחיל משקיעת החמה ולא מעלות השחר.

ומצינו לו נמי בפ' בשלח (שמות טז:כה) שהזכיר דבר זה, וכתב בזה"ל: רבים חסרי אמונה השתבשו בעבור זה הפסוק ואמרו, כי חייב אדם לשמור יום השבת והלילה הבא אחריו וכו' ופירשו "ויהי ערב ויהי בוקר" (בראשית א:ה) כרצונם, כי יום ראשון לא השלים עד בוקר יום שני. ולא דיברו נכונה וכו' ועתה שים לבך להבין טפשות המפרשים "ויהי ערב ויהי בוקר" אשר הזכרתי, עכ"ל.

ובמה שכתב האבן עזרא (שם): וכמעט קט קרעתי בגדי, וגם קרעתי זה הפירוש, כי אמרתי טוב לחלל שבת אחת וכו' - יש שכתבו לדייק שמוכח מזה שמותר לקרוע בשבת ספר שכתבו מין, והלוא מעשה רב של האבן עזרא לפנינו. אכן אולי י"ל ש'כמעט' שכתב האבן עזרא לגבי קריעת בגדיו קאי נמי על המשך הלשון על קריעת הספר, והכי קאמר האבן עזרא - כמעט קרעתי בגדי, וכן כמעט קרעתי זה הפירוש. כי אמרתי שמעיקר הדין הי' מותר לקרוע בשבת, אבל למעשה המתין עד צאת השבת.

ובהערה ט' שם הוסיף: ובלא"ה דברי האבן עזרא אם נאמר שהם כפשוטם ממש זקוקים הן לביאור רחב, איך נותן טעם להתיר הקריעה בשבת, שמוטב לחלל שבת אחת ולא יחללו ישראל שבתות הרבה, והלוא יכול שפיר לקרוע אותן במוצ"ש. וגם אז ימנע לישראל מלחלל שבתות. ואין לתרץ שרצה להציל אנשים גם בשבת ההיא ממש, ובגלל זה לא הי' יכול להמתין עד צאת השבת, שכשחלם חלום זה הי' כבר באמצע ליל שבת, ונמצא שלא ירויח רק בשביל שבתות העתידים לבוא, א"כ מה יפסיד כשימתין עד מוצ"ש.

בספר אהבת קדומים - ענינים וביאורים על פירוש ראב"ע (עמ' 31-32) מובאים הרבה דיוקים על אגרת השבת ודברי האבן עזרא בסיפור המעשה. הבה נזכיר כמה מהם:

מה שכתב ראב"ע - גם הייתי בצאתה משלח אותה בשמחה ובשירים, עיין מ"ב (סי' ש' סק"ג) שהביא מהאחרונים שנוהגים ג"כ לומר פיוטים וזמירות אחר הבדלה. ואפשר שמקור המנהג הוא דברי ראב"ע ועדותו על עצמו באגרת זו.

ומש"כ 'והשקט ימצאו עבד ואמה, והגרים אשר הם בשערים'. הנה שיטת ראב"ע שגם גר תושב אסור במלאכה בשבת, וכן כתב בפירושו (שמות כ"י): בזה"ל: ועל זה התנאי ידור גר בשעריך שלא יעשה מלאכה בשבת וביום הכיפורים, עיי"ש.

מה שכתב, 'וכל משכיל ביינו הוא מקדש, וגם מבדיל חשובים כנזירים'. והנראה בביאור דבריו: דהנה מעלת הנזיר גדולה עד מאד, כמ"ש ראב"ע בפ' נשא (ו:ב) וכו' ואעפ"כ יש ג"כ מעלה באיש שאינו נזיר, שיכול לקדש ולהבדיל ולשתות ארבע כוסות של יין.

ומה דפשיטא לרבינו הראב"ע דנזיר אסור ביין קידוש והבדלה, הוא

הארוכים באבן עזרא, איפה שמדבר מחכמת התולדות, אלא דוקא מהשורות האחדות שמביא תמיד: "ואנו אין לנו אלא דברי הקבלה". על זה הוא שעמדו גם הם בעצמם והחזיקו מעמד, ומזה שאבו כל החיות והיניקה שלהם.

בס' אוצר מחמדים (עמ' ת"ט הערה ח') איתא: ואין אתנו יודע לערוך מה שזכה האבן עזרא ליקר וגדולה זו שהשבת בעצמו יפנה אליו. וראינו בספר קול מבשר (פ' תצוה) שכתב בזה הלשון: שמעתי מפ"ק זקני [החידושי הרי"מ] ז"ל ששמע מרבו ר' בונם ז"ל [מפרשיסחא] זה הלשון: איך פארשטיי נישט וויאזוי די אקסל'ן פון אבן עזרא האבען אויסגעהאלטען פון גרויס יראת שמים שהיה בו, עד כאן לשון קדשו [איני מבין, איך כתפיו של האבן עזרא עמדו בסבל ויכלו להחזיק מעמד, מגודל היראת שמים שהיה בו]. ובספה"ק שם משמואל (פ' בא) כתב נוסח אחר בזה"ל: הגיד אדמו"ר זצלה"ה מפרשיסחא על אבן עזרא, שאיננו מבין איך היה יכול לחיות חמשה רגעים מפני יראת שמים שהיתה עליו, מפאת חכמתו והשגתו הגדולה, עכ"ל.

פלוגתא דרבוותא (נזיר ד.). שיטת המפרש דנזיר מקדש ומבדיל על היין, דכבר מושבע ועומד מהר סיני. ושיטת התוס' דאסור ביין קידוש והבדלה, דנהי דקידוש היום דאורייתא, על היין לאו דאורייתא. וראה עוד באריכות בשאגת ארי' (סי' ס').

ובמש"כ עוד, 'בכל יום ימצאו שערי תבונה, ביומי נפתחו מאה שערים', עיין למרן הבן איש חי (שנה השנית, הקדמה לשמות) וז"ל: ולכן כתבו המקובלים ז"ל דגדול פועל הנעשה מעסק התורה ביום שבת, אלף פעמים יותר מן הנעשה מעסק התורה של ימי החול וכו'.

ומש"כ 'שמרתיך בכל ימים, למען שמרתני מאד מימי נעורים', כן כתב עוד בפיוטו הנודע ל[זמירות של] יום שבת קודש בפתיחת הפיוט: כי אשמרה שבת קל ישמרני.

ועיין בדברי המשגיח ממיר, הג"ר ירוחם ליבוביץ זצ"ל בספר דעת חכמה ומוסר (ח"ה עמ' קס"ב) שכתב: מה שזכה האבן עזרא להיות קדוש עליון, וששבת קודש תשלח לו אגרת, אין זאת ממאמריו

PARSHAS KI SISA
© COPYRIGHT 2024
BY RABBI MATIS BLUM Z"l

נדב בן דבורה לרפ"ש

רוחמה ליבא בת רבקה לרפ"ש
פעסא רחל בת דבורה לרפ"ש
צביה חיה בת לאה ברעניא לרפ"ש

”והנה עם קשה עורף הוא” (לב:ט)

“Behold they are a stiff-necked people.”

Hagaon Rav Moshe Sternbauch, Shlita, notes, that when Hashem wished to destroy the people, He did not say, because they worshipped the Golden Calf, but rather, because Israel was a stiff-necked people. The reason for this is that the underlying problem that would hinder any sincere repentance was their stubborn nature. And since they would never properly repent, Hashem would have destroyed them, *Chas V'Sholom*, had Moshe not interceded on their behalf.

Rav Sternbauch, Shlita, writes that he once heard from the *Chazon Ish, Z'T'L'*, that when a prospective Shidduch is suggested, the first matter to clarify is if the other party has a stubborn disposition, for this is the one personality trait which can have the most damaging effect on a marriage.

”העשיר לא ירבה” (ל:טו)

“The wealthy shall not give more [than a half-Shekel].”

Why was it necessary to warn the wealthy not to give more than a half-Shekel; why was no warning given concerning giving more than one-fifth of his money to charity [which is also forbidden under most circumstances]?

Hagaon Reb Aizel Charif, Z'T'L', answered in a humorous vein: Since the half-shekel was given publicly there was a reason to suspect that wealthy people may wish to flaunt their riches and give more than the prescribed amount. However, charity is usually given privately, and the Torah was not afraid that they would overextend themselves in fulfilling that Mitzva.

HALACHIC DISCUSSIONS

(not to be relied upon for Halacha L'Ma'aseh)

The Shulchan Aruch (Y.D. 97:1) rules that it is forbidden to mix milk into a dough and bake it into a bread because the milk is not noticeable and someone may eat the bread with meat. If one did make a dairy bread, the bread is forbidden to be eaten unless it was made into a single-portion size or made in a unique shape.

Hagaon Rav Yehonason Eibschitz Z'T'L' (Pleisi 97) cites a ruling from his grandfather concerning a situation in

which milk flowed under a bread that was baking, that it would be permissible to cut up the bread into single-portion pieces and distribute them to many people. The Pleisi writes that if there are other reasons to be lenient, one may rely on the leniency of his grandfather.

The Ksav Sofer (Y.D. 61) disagrees with the ruling cited by the Pleisi since once the large dough was mixed with milk, the entire dough became forbidden. Cutting it up does not remove the prohibition.

The Chavas Da'as (Y.D. 97) agrees with the ruling of the Ksav Sofer.

QUESTIONS OF THE WEEK

- 1) Were the *Luchos* square or round on the top?
- 2) If the Torah commands us to remember the incident of the *Eigel* (Devorim 9:7), why is there no special reading to commemorate it as there is for Parshas Zachor?
- 3) Is it permissible to cook milk and meat which had been cooked together once before?
- 4) What reason is there to exempt women from Tefillas Mussaf?
- 5) Is it permissible to violate Shabbos to prevent someone from committing suicide?
- 6) How did Moshe recognize those who worshipped the *Eigel*?
- 7) How many destructive *Mal'achim* were sent to destroy Bnei Yisroel after the sin of the *Eigel*?
- 8) Which *Minhag* of ours is based on what happened when Moshe went up to receive the second *Luchos*?
- 9) Where do we find that a conditional curse of a wise person in this week's Sidra was fulfilled in last week's Sidra?
- 10) Where do we find that the curse of a *הדייט* (simple person) affected Moshe Rabbeinu?
- 11) Can a woman donate a *Machatzis Hashekel*?
- 12) Will Moshiach require anointment with the *Shemen Hamishcha*?
- 13) If a king was anointed and removed from the throne through a revolution, if he regains the throne, must he be anointed again?
- 14) Why did the *Eirev Rav* ask Aharon to fashion the *Eigel*?

15) How many Golden Calves were made?

ANSWERS

- 1) The Gemorah (Bava Basra 14a) that says that the *Luchos* filled the entire area of the *Aron* implies that they were square on top, and not rounded.
- 2) Some say that Chazal did not establish a special Torah reading to commemorate the *Ma'aseh HaEigel* because it is a shameful incident. The Malbim, Z'TL', says that the reading of Parshas Para commemorates the incident since the Para Aduma was brought to atone for the *Eigel* (Artzos Hachaim, Eretz Yehuda 1:4).
- 3) If milk and meat were once cooked together, some Poskim maintain that there is no prohibition to recook them together if they had been completely cooked the first time (Rabbeinu Gershon, Chulin 108b; Pri Megodim Yoreh Deah 105, Mishbetzos 2; Rabbi Akiva Eiger Yoreh Deah 87:1). Others say that it is still forbidden (Teshuvos Shevus Yaakov I:38; Yad Efraim Yoreh Deah end of Chapter 87).
- 4) Those Poskim who exempt women from reciting *Tefillas Mussaf* do so because the Korbonos Mussaf came from *Machtzis Hashekel* which women were exempt from contributing. Additionally it is a positive, time-bound obligation which women are exempt from observing. It differs from Shacharis and Mincha, which, although they are time-bound Mitzvos, nevertheless they are supplications for Divine mercy. Mussaf, however merely corresponds to the Korbon Mussaf (see Teshuvos Rabbi Akiva Eiger 9, Tzlach, Brachos 26a).
- 5) It is permissible to violate Shabbos to prevent someone from committing suicide (Nishmas Avrohom, Orach Chaim 328:6).
- 6) After drinking the water that contained the ground up Eigel, their lips became golden (Pirkei D'Rebbi Eliezer 45).
- 7) Five (ibid.).
- 8) They blew the Shofar on Rosh Chodesh Elul to let everyone know that Moshe had not died. This is the

source of the Minhag of beginning to blow the Shofar on Rosh Chodesh Elul (ibid. 46).

- 9) Because Moshe said: "If not [You do not forgive Bnei Yisroel] - erase me from Your book that You have written" (Shmos 33:32), his name was omitted from Parshas Tetzave (Moshav Zekeinim, in the name of the Rosh).
- 10) Because Paroh told Moshe (י: כח) "אל תוסיף ראות פניי" [and Moshe did not respond: "It's up to Hashem - not you"], when Moshe pleaded to be able to enter Eretz Yisroel, Hashem responded: "אל תוסיף דבר אלי עוד" (Ba'al Haturim, Shmos 10:28).
- 11) Yes, as long as she gives it to the Tzibbur (Shekalim 1:8).
- 12) The Minchas Chinuch (107:8) is in doubt about this.
- 13) No (Minchas Chinuch, ibid.).
- 14) They said that in the event that Moshe will be angry at them, they will be able to blame his brother, Aharon (Rokei'ach 32:1).
- 15) They made one Eigel for everyone, and a separate Eigel for each Sheivet (Yerushalmi, Sanhedrin 10:2; Rokei'ach 32:1).

NOW AVAILABLE

The sefer *נר מתתיהו* is available for purchase:

- in seforim stores
- via shipping by emailing torahlodaas@gmail.com
- by picking up in Monsey, Queens, or Lakewood.
Please be in touch via email.

The sefer *מצא טוב* on *שמחות* and the set of Torah Lodaas volumes 1-5 are available for purchase. Email to purchase.

Due to many practical considerations, Torah Lodaas is only available through e-mail. Anyone who wishes to dedicate an issue or receive Torah Lodaas is asked to send his name and e-mail address to: TorahLodaas@gmail.com

*The material for this issue has been reprinted
from previous years*